

*Het jongetje groeit en wordt krachtig, –
vervuld van wijsheid:
Gods genade over hem.*

(Lukas 2: 40; Naardense Bijbel)

Gemeente,

Vanochtend maken we ons los van de kribbe.

Dat valt niet mee.

Het is een ware onthechting.

De zondag na Kerst –

misschien wel de meest kwetsbare zondag van het jaar.

Het is dus zondag vandaag.

Paasmorgen al weer.

Van de Kerstnacht nu al op weg naar de Pinksterdag via de Paasmorgen.

Als een kerstroos die open bloeit: vanuit de nacht door de morgen heen de dag tegemoet.

Zullen we het halen vanuit Kerst: het Geestesrood van de Pinksterdag?

Het Kind, haalt het wel de volwassenheid?

Ach, wij willen natuurlijk helemaal niet dat het Kerstkind groeit naar volwassenheid. Het kind in de kribbe. Waar wij overheen gebogen zo neerbuigend tegen kunnen doen. Al knuffelend het kindeke boetsend naar ons beeld en onze gelijkenis. Met Kerst kun je wat dat betreft ongestoord en ongeremd je gang gaan. Het kind zal je niet horen tegenpruttelen. Het kan immers nog niet praten.

Maar vanochtend, een paar dagen later nog maar – is het al weggegroeid van onder onze kersthanden. Terwijl wij gekomen zijn om de schattige baby nog even te koesteren, is het kind al stilletjes naar buiten geslopen door de nachtdoor van de herberg. Richting noorden, richting Jeruzalem. Op weg naar Getsemané. Waar wij – ondanks de zaligheid van maar liefst twee of drie kerstdagen – nog niet één uur met hem kunnen waken.

Vanochtend hangt de preek aan een zijden draad.

Drie zijden draden blijken het volgens Lukas te zijn – God zij dank.

Een drievoudig snoer dus, die zijden draad.

En een drievoudig snoer wordt niet snel verbroken, zegt de Prediker.

Drie woorden over het Kind:

- Het Kind groeit op en wordt sterk
- Is begiftigd met wijsheid
- Gods genade rust op hem

Groeikracht – wijsheid – genade.

In de vertaling van de Naardense Bijbel:

*Het jongetje groeit en wordt krachtig, –
vervuld van wijsheid:
Gods genade over hem.*

Dus:

*Groeikracht onder hem –
Wijsheid in hem –
Genade op hem* [bij deze woorden brak de zon door in de Oude Kerk]

1. Eerste zijden draad

GROEIKRACHT

Exact dezelfde woorden: over de kleine Jezus en de kleine Johannes.

'Het jongetje groeit en wordt krachtig'

En voor hen beiden staat de kleine Samuël dan weer model.

'De jongen Samuël wordt intussen gaandeweg groot en goed...' (1 Sam. 2: 26).

Gezonde Joodse jongens.

Blakend en blozend.

Flink van stuk.

Heldere ogen.

Het werd een krachtig, prachtig kind, Jezus van Nazareth. Geen altijd lief, stil kereltje, immer teder en zacht. Niet zo'n klein griezeltje. Maar een gespierde, levenslustige jongen. Klein van stuk was hij niet. Jezus nam toe in grootte, schrijft Lukas later. Dat slaat op zijn lengte. Hetzelfde woord gebruikt Lukas namelijk bij Zacheüs die – om Jezus te kunnen zien – de boom in klom, omdat hij te klein van stuk was.

Een knappe, flink uit de kluiten gegroeide Joodse jongen dus, op weg een mooie man te worden. Niet zo'n westers ingekleurde wekeling, zoals het beeld van Jezus in onze cultuur helaas nog altijd rondzwerft.

Jezus groeit op in Nazareth. Een dorp in Galilea, in het land Israël, een concrete plek op aarde. We hebben het dus over de erotiek van de geografie: God kiest een deel van de aarde tot zijn geliefde land.

Hij komt in Israël ter wereld.

Jezus komt van also *hoge*, van also *veer*.

Midden in de winternacht gaat *de hemel* open.

Maar tegelijkertijd is hij al sinds mensenheugenis met Abraham geschoven op de lange baan van de geschiedenis, de geschiedenis van Israël.

Zo begint Mattheüs zijn evangelie: met de genesis van Jezus te midden van Israël, aan de hand van zijn genealogie. En met de genesis van Israël te midden van de volken; de heidenvolken wel te verstaan.

Groeikracht onder hem.

Geplant in vruchtbare aarde.
Hij doet het goed, dit kind.

Primitieve schilders, las ik, hebben die groei in Jezus niet aangekund. Ze durven het kind nauwelijks klein te laten zijn in vergelijking tot de volwassenen, in elk geval stellen ze Hem graag groter voor dan normale kinderen. Zijn gezicht moet een uitdrukking van vroege wijsheid hebben bovendien, en van meet af aan wordt hij afgebeeld met een stralenkrans'. (E.L. Smelik, *Overjarige Postille*, 25).

Nee, dan Lukas. Lukas, de enige die ons inlicht over Jezus als Joods kind, zo rond de leeftijd van *bar mitswa*, zoon der wet. Dat ene verhaal van de tempel waar Jezus achterbleef. Niet toevallig is het dan *Pesach*, Pasen. En zijn ouders maar zoeken. En dat wijze kereltje die grote geleerden maar te slim af zijn. En tegen zijn diep verontruste moeder maar zeggen dat hij bezig moest zijn in de dingen van zijn Vader. Alsof toewijding aan God een excuus is om je moeder niet meer in de ogen hoeven kijken.

Bezig in de dingen van je hemelse Vader. Wacht even, in het Grieks staan geen hoofdletters geschreven. Vader in de hemel, vullen wij automatisch in. Dat is nog maar de vraag. Bezig in de dingen van zijn vader, zijn vader Jozef. Dat kan ook. Een vader in Israël leert zijn zoon de Thora. Jezus was bezig met de Thora die zijn vader Jozef hem had bijgebracht. Een normale Joodse jongen dus. Zonder stralenkrans.

2. Tweede zijden draad

WIJSHEID

Vervuld van wijsheid. Vol, helemaal vol van wijsheid, als een emmer tot de rand gevuld met water. Dit Kind stroomt over van wijsheid. Nou ja, welk kind kan zo iets aan? Zijn gezicht zal nu toch wel eigen-wijze trekken gaan vertonen. Jammer. Een net even te wijs ventje.

Er is een Joodse mystieke traditie dat wij vóór onze geboorte wijs zijn, dat we dan kennis hebben van het mysterie van het leven. Maar tijdens de nauwe doorgang van de geboorte laten we die wijsheid achter, en moeten tijdens onze aardse tocht alles vanaf het begin leren. Zo ook Jezus. Alles liet hij achter in de hemel en in de baarmoeder. Om op het plekje van deze wereld dat Nazareth heet, te leren wat het léven te leren biedt.

Daarbij begiftigd met wijsheid. Wat is wijs? Wijs is goochem.

Van oorsprong betekent het woord: vast, solide. De wijze is van oorsprong een mens die *vast* is op een bepaald terrein. De vakman, de vakvrouw.

Een mens die zijn vak verstaat. En die het leven kent. Het is méér dan enkel technische kennis, het is wijsheid als levenswijsheid. Inzicht in de samenhang der dingen. Bij ons is een wijze vooral de wijsgeer, de denker. In het Oude Testament is de wijze vooral een levenskunstenaar.

Zoals dat gaat, in Israël ontstaat op den duur een stand van wijzen. Vakmanschap zoekt een bedding voor de lange duur, de generaties.

Zo had je aan het hof van de koning wijzen als schrijvers. Schrijven was een echt vak. Brieven schrijven voor de koning aan buitenlandse vorsten. En ja, voor je het weet, bemoei je je met de inhoud. Ze golden als deskundigen, die hofschrijvers. De koning vertrouwde de opvoeding van zijn

kinderen hen toe. En daarmee is het begin van een nieuwe traditie gegeven. De verworven wijsheid doorgeven aan de volgende generatie.

Van deze wijsheid is de vreze des HEREN begin, bron, oorsprong. De huiverende eerbied. De oer-verwondering van het Kind.

Wijsheid – het is dus een vak kennen, een ambacht beheersen. Handwerk. Je handen uit de mouwen weten te steken. Niet van dat vage spirituele. Gewoon, met je blote voeten in het zand, in de modder op zijn tijd, de aarde in cultuur brengen, de spade en de schop, de ploeg en de eg, ploeteren en peuteren. Jezus en Maria, alles goed en wel. Maar Jozef moest wel de kost verdienen. En Jezus hielp mee in de werkplaats. Nemen we aan. Door zijn vader onderwezen in het vak. Hij was een vakbekwame timmerman. En onderwezen door zijn vader in de Thora.

3. Derde zijden draad

GENADE

Genade over hem.

Hoe staan je ogen als de genade van God over je is? Stralend.

Genade.

Hoezo genade van God?

Ons in alles gelijk, uitgenomen de zonde.

Dan heb je toch geen genade nodig?

Terug in Hebreeuws: de gein van God. God had plezier in deze jongen.

Genade heerste over hem, beschermde hem.

Dit Kind mág ik.

Drie zijden draden: een onverbreekelijk snoer.

Het gaat vanochtend dus letterlijk over het lichaam van Christus.

Het lichaam van het Kind Jezus.

Doet me denken aan de Kabbala, de wereld van de Joodse mystiek, aan de bouw van de mens, de oer-Adam, gebouwd als een transformatie-plek, waar de hoogspanning van de hemel op het hoofd via het lichaam de voeten en daarmee de aarde bereikt. De mens als kosmos, als evenwicht, als midden tussen de wereld van de telescoop en van de microscoop, van macro- en microkosmos.

Genade (*chèsèd*), wijsheid (*chokma*) en groeikracht (*gevura*) zijn herkenbaar onder de tien zogenoemde *Sefiroth*, uitstralingen van de onzichtbare God.

Jezus als de nieuwe Adam. Yes, dit moet hem zijn. De mens zoals God die in zijn stoutste dromen op het oog had. Zie, de mens.

Vanochtend in het Woord, de woorden, de liederen, de muziek, de eredienst en in de tekenen van brood en wijn de mystieke verbinding met het lichaam van de jonge Jezus, het kind.

De verbondenheid met zijn groeikracht, zijn wijsheid en zijn genade.

Brood en wijn verjongen ons vanochtend.

Vernieuwen onze jeugd.

Als een kind in de groei gaan we de kerk uit.

Ogen groot van verwondering.

Verborgen nog de wijsheid.

Na zijn *bar mitswa* neemt Jezus toe in genade bij God en de mensen (Lukas 2: 52).

Nu nog alleen bij God.

In de *Heliand*, het negende-eeuwse Evangelie voor de Saksen, klinkt het zo:

Als kind verkondigde hij zijn kracht nog niet,
liet de mensen nog niet merken welke macht hij had,
hoe hij over de wereld heerste. Hij wachtte nog een tijd,
geduldig, naar zijn bedoeling, dertig jaar,
eer hij een teken zou tonen in de wereld
en het volk zou zeggen, dat hij het zelf was,
leidsman der mensen die in Middelgaard woonden.
Hij hield ze voor zich, het heilige Godskind,
zijn woorden en wijsheid, zijn weergaloze verstand,
zijn voortreffelijke geest. Aan zijn taal was niet te merken,
aan zijn woorden niet te horen dat hij wijsheid bezat,
diepe gedachten. Geduldig wachtte hij
tot hij zijn tekenen zou tonen. De tijd was nog niet rijp
om zich in deze Middelgaard aan de mensen te openbaren,
de lieden te leren hoe ze hun geloof konden behouden,
Gods wil verwerkelijken. Toch was het wél bekend
bij sommige landslieden dat hij het licht had gezien,
maar ze herkenden hem nog niet. Dat konden ze pas
toen hij het hun zelf zeggen wilde.

Ze herkenden hem nog niet.

Laten we er al zingend om vragen – om die herkenning:

*Gij woord dat antwoord vraagt, o Heer,
geef dat wij U herkennen mogen.*

In de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

Amen.